

RUTA DOS PAZOS

E PONTE TABOADA

ROTEIRO DOS PAZOS E PONTE TABOADA

O desenvolvemento da Vila de Lalín foi relativamente recente, pero abundan no Concello as pegadas que foi deixando a historia. Unha boa mostra pódese contemplar neste roteiro que pasa polos pazos de Bergazos, Bendoiro, Eirixe e Liñares. Ademais deste patrimonio monumental correspondente a cultura pacega, o roteiro permite visitar tamén o Castro e Castriño de Bendoiro e finaliza na milenaria Ponte Taboada.

Neste roteiro, partimos do mesmo centro de Lalín, comezando dende a placa que sinala simbolicamente o quilómetro 0 de Galicia. Veremos varios pazos, o Castro e o Castriño de Bendoiro e finalizaremos na milenaria Ponte Taboada.

A pouco do comezo da andaina temos o monumento adicado ao aviador Xoaquín Loriga, obra do escultor Francisco Asorey.

Baixamos cara o paseo Pontiñas. Podemos ir pola senda botánica e logo polo paseo peonil. A primeira parte do paseo é zona de sombra. Imos a carón do río Pontiñas gozando da súa vexetación de ribeira e pasamos ao pé da carballeira da Crespa. Chegamos ao lago.

Subimos cara a o Espiño. Imos por un tramo da estrada vella preto do Hostal Camiño de Santiago. Collemos unha pista e chegamos ao Pazo de Bergazos. Deste pazo pouco queda xa, pero aínda poderemos ver algún dos seus elementos arquitectónicos que seguen en pé esperando por unha pronta restauración. Neste pazo hai unha inscrición na que se lee ano 1672, e foi a casa de Gómez Gil Taboada e Beatriz Fernández de Gundín.

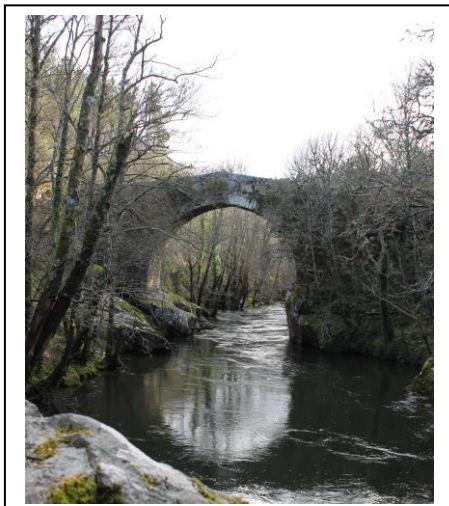

Despois de ver o Pazo de Bergazos, a ruta continúa preto do polígono Lalín 2000. Seguidamente pasamos por debaixo da autoestrada. Antes do lugar de Laxe desvíámonos e pasamos por un fermoso muíño. Continúase e polo castro e o Castriño de Bendoiro. Este xacemento arqueolóxico é un dos moitos asentamentos poboacionais da época castrexa dos que se conservan vestixios no Concello de Lalín.

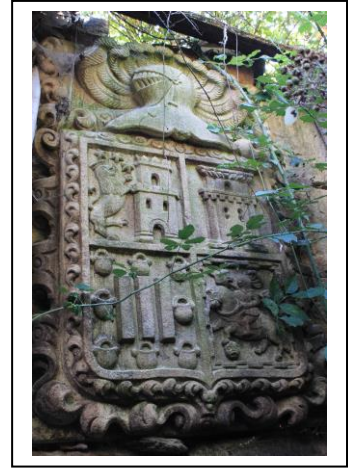
A ruta continúa entre castiñeiros e logo vai en lixeiro descenso ata chegar ao pazo de Bendoiro que foi recuperado e actualmente é un establecemento de hostalaría. Xunto a el está a casa da Calzada.

Continuamos a andaina enlazando un pouco co camiño de Santiago ata Prado. Imos preto do centro escolar por unha congostra que baixa. A ruta pasa pola igrexa de Prado e o Pazo de Eirixe, escaerio da guerra carlista.

A seguinte parada será o Pazo de Liñares. Continuaremos despois o roteiro en dirección a Ponte Taboada. Os camiños van entre carballeiras. Finalmente descendemos por un camiño empedrado que moi ben pode ser resto da calzada que daba acceso a ponte. Remataremos a ruta xunto da vella estación do tren completando unha distancia de 14 quilómetros.

PAZO DE BERGAZOS

O pazo de Bergazos foi a residencia de Gómez Gil Taboada e Beatriz Fernández de Gundín, que fundaron o vínculo de Bergazos, requisito necesario para que o patrimonio familiar continuara vencellado. Nunha inscrición moi erosionada pódese ler ANO DE 1672, posible data de construción ou ampliación da edificación.

A prosperidade desta casa debeuse aos cargos que Gómez Gil ostentou na administración de Deza, sendo xuíz e mordomo de rendas do Conde de Lemos. Estes cargos reportaban grandes beneficios ao seu titular.

Gómez Gil e Beatriz Fernández tiveron seis fillos. O primeiro deles, Francisco, foi o herdeiro. Destacou tamén o terceiro dos fillos, Felipe Antonio bautizado en 1668, que estudou leis e canons no Colexio de Fonseca do que foi dúas veces reitor. Pero ademais Felipe Antonio desempeñou cargos eclesiásticos chegando a ser arcebispo de Sevilla en 1720.

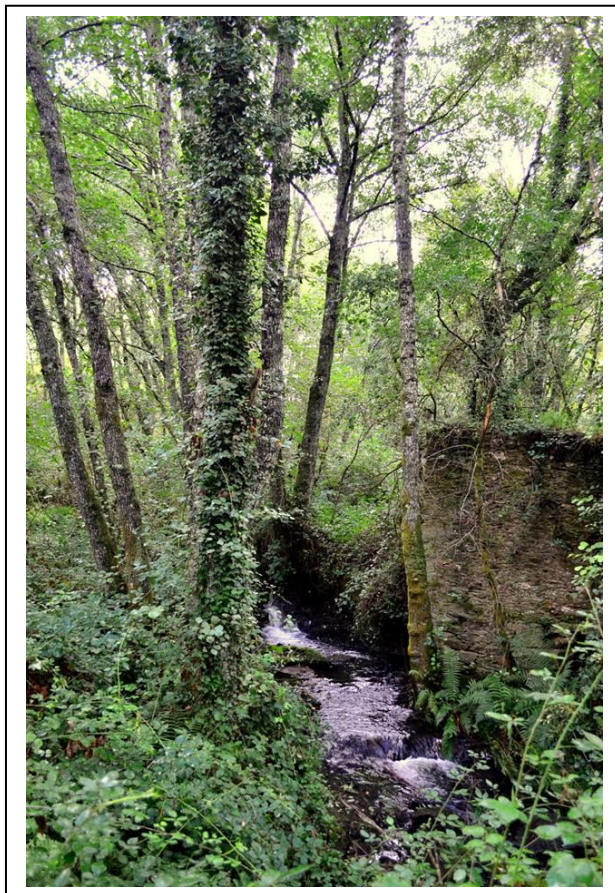
No seu testamento, Felipe Antonio, dispuxo como encargo para o seu sobriño, Cayetano Gil Taboada tamén arcebispo, a reedificación da igrexa de Donsión. Nesta igrexa están as sepulturas de Gómez Gil Taboada e Beatriz Fernández de Gundín fundadores do vinculo de Bergazos. Dende o pazo pódese ver na cima do outeiro a igrexa de Donsión, polo que pódese dicir que os finados teñen contemplación directa da que foi a súa casa familiar.

BIBLIOGRAFÍA: Pazos y moradas hidalgas de Deza. César Gómez Buxán y Francisco Rubia Alejos. DEPUTACIÓN PROVINCIAL DE PONTEVEDRA.

RUTA DOS PAZOS E PONTE TABOADA

Quilómetro

MUIÑO DO ESCRIBANO

Este muíño atópase na parroquia de Bendoiro no rego da Laxe dos Mosqueiros.

Mide 11,50 m de longo e 4,90 m de ancho. A moa ten un diámetro de 1,20 m. Era de dúas moas pero só se conserva unha.

De feito trátase de dous muíños fusionados. Isto apréciase tanto na existencia de 2 cubos separados como nas dúas moas correspondentes. A estrutura da edificación tamén responde a esta realidade.

A época de construción sitúase arredor de 1890 e a data na que se deixou de moer sitúase aproximadamente no ano 1960.

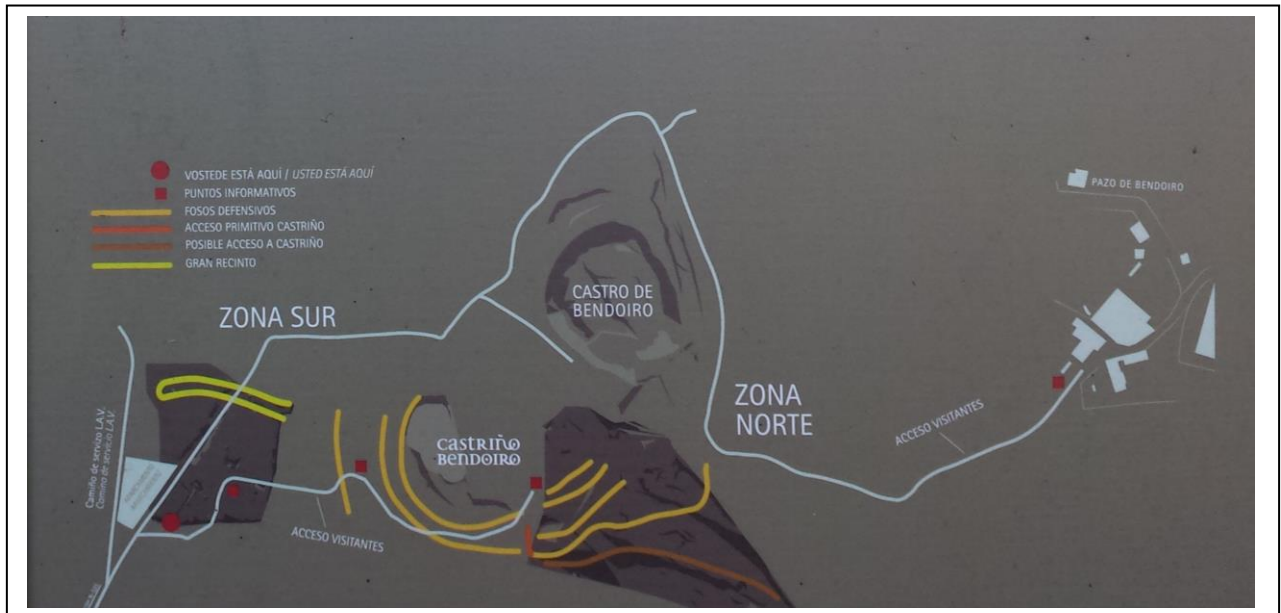
Era un muíño de propiedade veciñal e o sistema de rolda era por horas. Os quendas de moenda non tiñan a mesma duración para todos os veciños. Algúns dispoñían de máis horas por terllas comprado a outros.

BIBLIOGRAFÍA: Revista de Estudios Provinciais. DEPUTACIÓN PROVINCIAL DE PONTEVEDRA.

ruta dos pazos e ponte taboada

Quilómetro

CASTRO E CASTRIÑO DE BENDOIRO

O Castro e o Castriño de Bendoiro son dous asentamentos castrexos ou, tal vez, un asentamento dobre. Este contacto tanxencial entre dúas áreas castrexas constitúe un caso único no que se coñece da cultura castrexa.

O Xacemento do Castriño foi salvado da posible destrución polas obras do AVE. Nas escavacións arqueolóxicas que se fixeron confirmouse a importancia do entorno castrexo e a súa posible extensión. Nelas apareceron diversas estruturas, entre elas, un forte estribo de mampostería no lateral do foxo que serviría de base para unha pontella, e por esta pasaría un camiño con dúas rodeiras que continuaría ata un regato próximo.

Entre as lendas asociadas a este lugar había unha que dicía que na “cova da moura” habitaba unha moza fermosa, que nas noites de lúa baixaba a bañarse ao río.

RUTA DOS PAZOS E PONTE TABOADA

Quilómetro 8,500

PAZO DE BENDOIRO

E CASA DA CALZADA

O pazo de Bendoiro é hoxe un establecemento de hostalaría adicado ó turismo rural. Parece que tivo a súa orixe nunha torre e o edificio sufriu transformacións con respecto a edificación orixinal. Así a capela foi trasladada no ano 1881 ao pazo establecéndose un acceso directo dende a planta nobre á tribuna da mesma. A casa foi a residencia dunha rama da estirpe dos Taboada.

En canto ao escudo de armas, nel aparecen representadas as liñaxes dos Taboada, os infanzóns de Soutolongo, as dos López de Lemos e novamente as dos Taboada. No escusón están as armas dos Churruchaos.

Fronte ao pazo de Bendoiro está a Casa da Calzada. Esta casa foi fundada a comezos do século XVII e xorde da división dos bens do pazo de Bendoiro de Abaixo. Na igrexa parroquial atópase o sepulcro e o blasón do seu primeiro posuidor, Gregorio Núñez de Taboada.

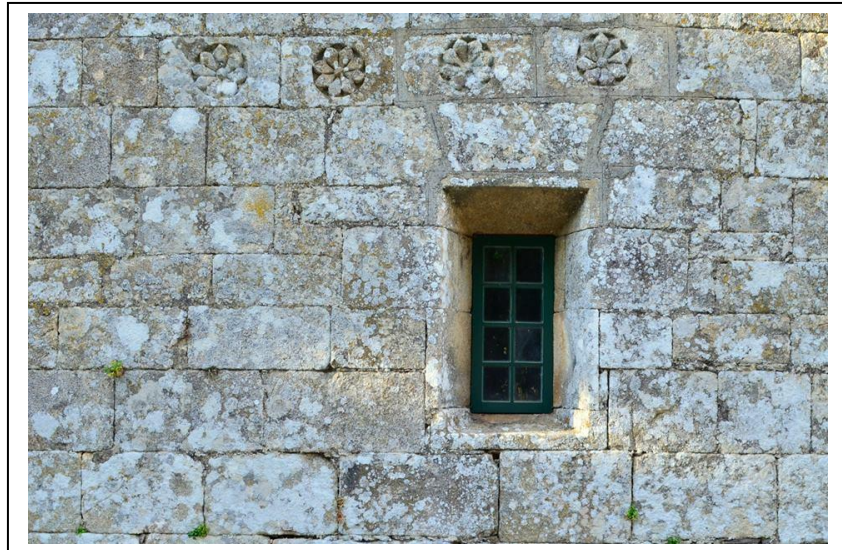
Debido a distancia existente coa igrexa parroquial de Bendoiro, os donos do pazo construíron a capela, pois este lugar era coñecido como “A Lagoa” que no inverno volvíase pantanoso polo que só se podía saír de casa a cabalo e dificilmente podíase ir a pe a escoitar a misa.

BIBLIOGRAFÍA: Pazos y moradas hidalgas de Deza. César Gómez Buxán y Francisco Rubia Alejos. DEPUTACIÓN PROVINCIAL DE PONTEVEDRA.

RUTA DOS PAZOS E PONTE TABOADA

Quilómetro 10,0

IGREXA DE PRADO

A igrexa de San Martiño de Prado é unha igrexa do século XVI. Pero agochados nos seus muros, conserva paramentos prerrománicos e románicos de grande interese.

No pazo de Liñares consérvase unha pintura que podería ser unha representación desta igrexa.

A fase prerrománica apréciase nos sillares inferiores abombados e rugosos, e podería datarse entre os séculos VI ou VII ou xa posterior, séculos X ou XI.

Na fase románica, a reforma da igrexa dalle maior altura con dúas hiladas de pedra e tamén amplíase sesenta centímetros cara o este. Tamén ábreanse dous vanos en cada fachada. Ademais aproveitáronse oito rosetas aproveitados posiblemente dunha ábside románica que sería de carácter rectangular similar a outras igrexas románicas da contorna. Tamén románico sería o encintado que recobriría as xuntas dos sillares prerrománicos.

Na última etapa desta igrexa, a moderna, fíxose unha reforma integral da mesma. Ampliouse a súa altura. Refaise a fachada coa espadaña e todo o ábside, incluíndo unha pequena sacristía que exteriormente non está diferenciada.

BIBLIOGRAFÍA: Santiago Feijoo Martínez e Víctor Rúa Carril, La iglesia prerrománica de San Martín de Prado. CSIC.

RUTA DOS PAZOS E PONTE TABOADA

Quilómetro 10,300

PAZO DE EIRIXE

O pazo de Eirixe pertenceu a familia dos Taboada a finais do século XVII. Posteriormente no século XVIII pasou á familia Feijoo, que procedía de Pazos de Arenteiro. Os descendentes da familia ocuparon cargos importantes na sociedade decimonónica, tanto de carácter civil como militar.

O primeiro Feijoo foi o Brigadier José Feijoo, bautizado no ano 1778. Foi Sarxento maior e Capitán do Rexemento Provincial de Lugo, e tamén Tenente Coronel e comandante de Infantería de Monterrei no 1813; casou con dona Lorenza Taboada e tiveron oito fillos. O seu fillo Nicolás Feijoo, nas guerras entre carlistas e isabelinos, uniuse a estes últimos e colaborou nas loitas contra as partidas que percorrían a comarca.

Na noite do 6 de decembro de 1837, unha partida de “facciosos” composta de máis de cen homes ao mando de Villanueva, asaltou este pazo roubando efectos por valor de 28.800 reais e prendendo lume á construción da que só se perdeu parte polo pronto auxilio da veciñanza.

O escudo do pazo no primeiro cuartel representa a familia Taboada. No segundo hai un león rampante coroadado en representación da familia Núñez. No terceiro cuartel amosa un castelo e un feixe de varas. No cuarto hai oito caldeiros posiblemente polos Taboada. No centro hai tres flores de lis que representan a liñaxe dos Varela.

BIBLIOGRAFIA: Pazos y moradas hidalgas de Deza. César Gómez Buxán y Francisco Rubia Alejos. DEPUTACIÓN PROVINCIAL DE PONTEVEDRA.

RUTA DOS PAZOS E PONTE TABOADA

Quilómetro 11,500

PAZO DE LIÑARES

O recentemente rehabilitado Pazo de Liñares é hoxe un espazo que, ademais de albergar o Museo Galego da Marioneta, acolle diversas actividades culturais. Adquirido polo Concello de Lalín no ano 2002, foi declarado ben de interese cultural en 2009.

Estamos ante unha das casas fidalgas máis importantes da comarca do Deza. Nos últimos catro séculos o Pazo pertenceu á familia Taboada. A súa orixe remóntase ao ano 1512. No século XVIII aumentaron as riquezas e posesións da casa. Pero foi no século XIX cando o pazo vive a súa época de máximo esplendor, sendo lugar de estancia de persoeiros ilustres das letras, como a escritora Emilia Pardo Bazán que o chamou “el palacio del Recuerdo”, e tamén da política e da sociedade. Nesta etapa o señor do pazo foi Don Carlos Taboada Rada (1827-1903) que casou con Dona Ramona Bugallo (1868-1902), e foron avós do ilustre aviador Xoaquín Loriga.

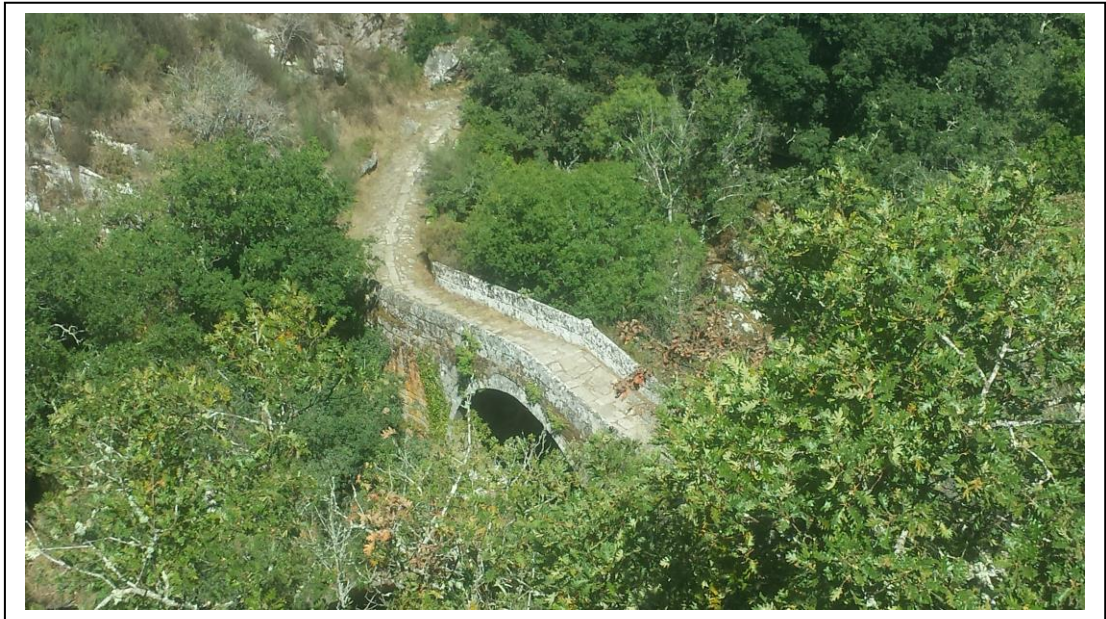
A parte máis antiga da construción do pazo, posiblemente tivo un carácter defensivo. Nas posteriores fases construtivas o edificio adquiriu o aspecto señorial que ten hoxe. A fachada principal de boa sillería ten catro balconadas, destacando no conxunto o escudo e as chemineas rematadas con pináculos. A fachada posterior ten unha solaina ou galería porticada (loggia) formada por cinco arcos de medio punto.

BIBLIOGRAFÍA: Pazos y moradas hidalgas de Deza. César Gómez Buxán y Francisco Rubia Alejos. DEPUTACIÓN PROVINCIAL DE PONTEVEDRA.

RUTA DOS PAZOS E PONTE TABOADA

Quilómetro 14

PONTE TABOADA

Posiblemente sexa un dos lugares con máis encanto da comarca do Deza. Ponte Taboada era paso obrigado para ir dende Ourense a Santiago. A forma de cruzar o río Deza viña sendo por este lugar angosto. O paso do río por entre rochas e penedos foi aproveitado para erguer esta ponte de pedra no medievo, substituíndo probablemente a outra ponte antiga no mesmo lugar feita de madeira e táboas, de aí o seu nome “pons tabulata” ou “ponte taboada”.

«LaVORABERVNT iSTA PONTE/In ERA DCCCCL eT FVIT PERFECTA pRIDIE KL-DS APIES».

Esta inscrición reflicte o valor histórico que ten Ponte Taboada: “Labrouse esta ponte na era 950 e rematouse o 31 de marzo”. A era 950 correspóndese co ano 912. Así pois no ano 2012, Ponte Taboada cumpriu mil cen anos de historia. No lugar púxose un marco en conmemoración desta efeméride.

Ponte Taboada debe ser valorada como un Ben Patrimonial de gran valor. Estamos ante unha reliquia arquitectónica de beleza singular adaptada, harmonicamente, ao medio físico onde se localiza.

Bibliografía:

- “Lalín. La tierra de Deza”. Armnado Vázquez Crespo. Editorial Everest S.A.
- “Pazos y moradas hidalgas de Deza”. César Gómez Buxán e Francisco Rubiá Alejos. Editado pola Excma. Diputación Provincial de Pontevedra.
- “Guía dos castros de Lalín”. Carmen Buxán. Editorial o trillón A.C. O Naranxo.
- “Os Castros de Lalín”. Antonio Presas García. Editado polo Seminario de Estudos de Deza.
- “Guia do Deza”. Luis Couto Lorenzo. Editorial Galaxia, S.A.
- “A milenaria Ponte Taboada”. Antonio Presas García. Anuario Descubrindo Nº12.
- Aspectos da milenaria Ponte Taboada (I a V). Antonio Presas. Artigos publicados no xornal Faro de Vigo.
- Daniel González Alén, sobre Ponte Taboada, “Un fito nas comunicacións de Galicia central”. Artigo publicado no xornal La Voz de Galicia.
- Francisco Rubiá Alejos, “Puente Taboada y su valor histórico”. Artigo publicado no xornal La Voz de Galicia.
- Antonio Vidal Neira, “Pazo de Liñares, el palacio del recuerdo de Emilia Pardo Bazán. Artigo publicado no xornal Faro de Vigo.